भारतातील जातीयवादाचा भस्मासूर

डॉ. मारुती अवदी

जातीयवाद हा भारताला भेडसावणारा भस्मासूर आहे. हा भस्मासूर कधी, कसा व कुणी उत्पन्न केला हे समजण्यासाठी भारताच्या इतिहासाची वस्तुनिष्ठ आणि सत्यनिष्ठ चिकित्सा जरुरीची आहे. जातीयवाद हे वसाहतवादाचे मूळ आहे. जेव्हा हा महान देश मुस्लिम व ख्रिश्चन आक्रमकांच्या अमलाखाली गेला तेव्हाच भारतात जातीयवादाचा जन्म झाला. दोन्ही आक्रमकांचे अंतिम ध्येय एकच होते. बळजबरीने आणि लांचलुचपतीने हिंदुंचे धर्मांतर करणे. साहजिकच भारतात जातीयवाद जोमाने वाढला आणि अखेर त्याची परिणिती हिंदुस्थानच्या फाळणीत झाली. हिंदुस्थानचे विभाजन हा 'मुस्लिम जातीयवादाचा विजय आहे. १९४७ च्या फाळणीने हिंदुस्थानला महत्त्वाचा धडा शिकविला आहे. जातीयवादाला प्रोत्साहन दिले की राष्ट्रद्रोही प्रवृत्ती आपोआपच निर्माण होते आणि राष्ट्रद्रोही प्रवृत्ती राष्ट्राचे विभाजन करते. आजच्या खंडित भारताच्या संरक्षणासाठी जातीयवादाचे समूळ उच्चाटन केले पाहिजे. रोग झाल्यावर उपचार करण्यात वेळ आणि शक्ती वाया घालविण्यापेक्षा रोग कधीच होणार नाही अशी काळजी घेणे राष्ट्रहिताचे असते. दुर्दैवाने आज भारतात अस्तित्वात असलेल्या सर्व धर्म आणि पंथामध्ये राष्ट्रविरोधी व्यक्तींनी मोक्याच्या ठिकाणी आपले बस्तान बसविले आहे. हे कटू सत्य आहे. हे सत्य दडपणे म्हणजे शहामृगासारखे वाळूत डोके खुपसण्यासारखे आहे.

गोमंतकातील कोकण रेल्वेमार्ग वादामुळे भारतातील ख्रिस्ती जातीयवादाचे पितळ पूर्णपणे उघडकीस आले आहे. कोकण रेल्वेचा मार्ग भारतीय रेल्वे खात्याच्या कुशल तंत्रज्ञांनी आखलेला असूनही गोमंतकातील कॅथलीक चर्च आणि बिल्डर्स यांचा गट या रेल्वेमार्गाला प्रखर विरोध करत आहे. या गटाची मजल पश्चिमी राष्ट्रांच्या सत्ताधाऱ्यांशी संगनमत करण्यापर्यंत गेलेली आहे. रेलमार्ग बदलला नाही तर भारताला देण्यात येणारी आर्थिक मदत बंद करा म्हणून हा गट परकीयांना विनवित आहे. हे राष्ट्र प्रेम की राष्ट्रद्रोह ?

अत्यंत खेदाची गोष्ट म्हणजे मये ते बाळ्ळी रेलमार्गाच्या कामाला स्थगिती देऊन भारताच्या पंतप्रधानांनी या राष्ट्रद्रोही वृत्तीला उत्तेजनच दिलेले आहे. पंतप्रधानपदाची धुरा वाहण्यासाठी राष्ट्रहित म्हणजे काय याचे अचूक ज्ञान असणारीच व्यक्ती पाहिजे. उडुपीमधून पंतप्रधान कोकण रेल्वे हा भारताचा अत्यंत महत्त्वाचा राष्ट्रीय प्रकल्प असून तो लवकरात लवकर पूर्ण केला पाहिजे असे राष्ट्राला सांगतात आणि दिल्लीतून गोमंतकातील कोकण रेलमार्गाचे कामाच्या स्थगितीचे आदेश काढतात. कदाचित गोमंतक हा पूर्वेकडचा रोम असून कॅथलिक चर्च हेच गोमंतकीयांचे खरे प्रतिनिधी आहे या कुटिल प्रचारास पंतप्रधानही बळी पडले असावेत. १९९१ च्या जनगणनेचे आकडे अजून उपलब्ध नाहीत. पण विश्वसनीय सूत्रांकडून समजते की, गोमंतकातील ख्रिश्चनांची संख्या तीस टक्के सुद्धा नाही. त्याचबरोबर गोमंतकातील सारे ख्रिश्चन कॅथलिक चर्चच्या हातातील खेळणीही नाहीत. थोर राष्ट्रभक्त टी. बी. कुन्हा हे पोर्तुगीज वसाहतवाद्यांविरुद्ध लढणाऱ्या ख्रिश्चनांचे सेनापती होते. आज सुद्धा भारतात पुष्कळ राष्ट्रवादी ख्रिश्चन आहेत.

सध्याच्या कोकण रेल्वेमार्गामुळे गोमंतकाच्या संस्कृतीचा आणि निसर्गरम्यतेचा विनाश होईल म्हणून हा गट नक्राश्रू ढाळत आहे. रेल्वेचा आणि संस्कृतीचा कसला संबंध ? रेल्वे संस्कृती नष्ट करते असे समजणे म्हणजे पाद्री पाप नष्ट करतात असे समजण्यासारखे आहे. सासष्टी तालुक्यातून रेल्वे गेली तर गोमंतकातील निसर्ग संपत्ती नष्ट होणार पण रेल्वे मार्ग फोंड्यातून गेल्यास तसे होणार नाही. हा युक्तीवाद ख्रिस्ती जातीयवादाचा बुरखा फाडून त्याचे खरे स्वरुप दाखवितो. मग या गटाच्या विरोधाची खरी कारणे कोणती ?

आजच्या गोमंतकात जेथे जेथे ख्रिश्चन समाजाची बहुसंख्या आहे ती कॅथलिक चर्चला सदैव कायम राखायची आहे. ही बहुसंख्या कायम राखण्यावरच चर्चचे गोमंतकातील भवितव्य अवलंबून आहे. भारतातील जे राजकीय पक्ष धार्मिक अल्पसंख्यांकांच्या मतपेट्यांच्या आधारे सत्ता बळकावून आपणच काय ते लोकशाही व धर्मनिरपेक्षतेचे रक्षणकर्ते आहोत असा आव आणतात. त्यांच्या बरोबर सौदेबाजी करण्याची चर्चला संधी मिळते. तात्पर्य गोमंतकाच्या राजकारणातील 'चर्च कार्ड' सुरक्षित ठेवण्याचा हा डाव आहे. गोमंतक आज भारताच्या इतर प्रदेशांपासून काहीसा अलग आहे. प्रचलित रेलमार्गामुळे तो पूर्णपणे सलग होईल याचीही कॅथलिक चर्चला फार भीती वाटते. राष्ट्रीय प्रवाहात गोमंतक पूर्णपणे विलीन झाल्यास गोमंतकाच्या तथाकथित 'वेगळ्या अस्मितेचे' तीन तेरा वाजतील. आर्किटेक्टस आणि प्लॅनर्सनी बिल्डर्सबरोबर केलेल्या वायद्यानुसार भरपूर दलाली आणि बांधकामे मिळण्यासाठी मये ते बाळ्ळी दरम्यानची सर्व जागा अत्यंत महत्त्वाची आहे. साहजिकच भारतीय आणि भारताला कोकण रेल्वे म्हणजे 'वरदान' ठरणार आहे, तर कॅथलिक चर्च आणि संबंधित आर्किटेक्सस व प्लॅनर्सना ती 'शाप' वाटते.

थोर गोमंतकीय राष्ट्रभक्त टी. बी. कुन्हा हे राष्ट्रहित अचूक जाणणारे महान द्रष्टेही होते. स्वतंत्र्य भारताला कॅथलिक चर्च कोणते उपद्रव करील या विषयावरील त्यांचे भाष्य मार्मिक आहे. कुन्हा लिहितात—

१) 'संपूर्ण भारतात गोमंतकीयांइतके अराष्ट्रीय लोक शोधून सापडणार नाही..... (गोमंतकीय) हा परकीयांच्या प्रत्येक गोष्टीची हुबेहूब नक्कल करणारा असून त्याची वागणूक आणि त्याच्या चालीरीती संकरित (Hybrid) झाल्या आहेत. त्यामुळे आपल्या भोवतालच्या नैसर्गिक वातावरणाशी तो समरस होऊ शकत नाही.'

२) 'कॅथलिक पंथाला फाजील सवलती आणि हक्क दिल्यामुळेच भारतातील इतर प्रदेशापेक्षा गोमंतकामध्ये जातीयवाद फारच बोकाळला आहे' आणि

३) 'जर विदेशी संघटनांसंबंधी भारताने आपले आजचे उदार धोरण बदलले नाही तर त्या उदार धोरणांची फळे किती कटू असतील हे भारतात फक्त गोमंतकीयच जाणू शकतात.'

(T. B. Cunha : Goa Freedom Struggle, Bombay 1961 - PP 59, 279 and 493 - 511.)

नवहिंद टाईम्समधून (२-४-१९९३ गोमंतकातील कॅथलिक चर्चच्या आर्चबिशपांनी जे 'आवाहन' प्रसिद्ध केलेले आहे ते स्वर्गीय टी. बी. कुन्हांच्या दूरदृष्टीचे प्रमाणपत्र आहे. कुन्हा सत्याचे पुजारी होते. त्यांच्या सारखा सत्य बोलणारा आणि सत्य लिहिणारा दुसरा राष्ट्रभक्त आणि विचारवंत गोमंतकात दिसत नाही. व्हॅटीकन जेजूईट मिशनरी आणि युरोपीयन वसाहतवादी यांनी भारतात घातलेल्या धुमाकुळाचे कुन्हांनी कौशल्याने विच्छेदन केले आहे.

वस्तुस्थिती सांगते की, कोकण रेल्वेच्या प्रचलित मार्गाला जातीय रुप सर्वप्रथम कॅथलिक चर्चनेच दिले आहे. पण त्या मार्गाच्या स्थगितीच्या पंतप्रधानांच्या आदेशाविरुद्ध जेव्हा गोमंतकातील राष्ट्रप्रेमींनी आंदोलन सुरू केले तेव्हा हेच आर्चबिशप रेलमार्ग जातीयवादाच्या आहारी जात आहे असा त्रागा करतात. 'चोराच्या उलट्या बोंबा' म्हणतात तसा हा प्रकार आहे. प्रचलित रेलमार्गाच्या बदलासाठी आपण 'देवाला' जबाबदार आहोत असेही आर्चबिशप म्हणतात. हे विश्व त्या सर्वव्यापी स्वयंभू 'देवाच्या' इच्छेनुसारच चालते हे एक महान सत्य आहे. पण तो 'देव' जगात अस्तित्वात असलेल्या कुठल्याही धर्माच्या किंवा पंथाचा 'कैदी' मात्र मुळीच नाही हे दुसरे महान सत्य आहे. आपले कार्य करण्यासाठी त्या 'देवाला' कुठल्याही आणि कोणत्याही 'दलालाची' मुळीच गरज नाही हे तिसरे महान सत्य आहे.

व्हॅटीकन चर्च आणि युरोपीयन वसाहतवाद्यांनी जगातल्या मानव जातीवर ख्रिस्ती पंथ जबरदस्तीने लादण्यासाठी जंग जंग पछाडले पण ते पूर्ण अपयशी ठरले. हीच त्यांची खरी शोकांतिका आहे. पृथ्वीवरील मानवजातीचे व्हॅटीकन चर्चने जे अपरिमित नुकसान केले आहे त्याचा आढावा अनेक विचारवंतांनी घेतला आहे. बर्ट्रांड रसेल, एच. जी. वेल्स आणि विल ड्यूरांट हे त्यातील अग्रगण्य विचारवंत आहेत. कॅथलिक चर्च, जेजुईट मिशनरी आणि पोर्तुगीज वसाहतवाद्यांनी गोमंतकात ज्या घृणास्पद आणि निंद्य कारवाया केल्या त्यांचा आढावा कुन्हांनी घेतला आहे. गोमंतकातील सर्व हिंदूंचे धर्मांतर करण्यासाठी या तिघांनी एकजुटीने आकाश पाताळ एक केले पण हिंदू संस्कृतीच्या नैसर्गिक महानतेपुढे त्यांना हार खावी लागली. आज जरी भारतातून वसाहतवादी पळालेले आहेत तरी वसाहतवादाच्या मुख्य ध्येयाच्या पूर्तीसाठी भारतात अजूनही काही विघातक शक्ती कार्यरत आहेत.

कॅथलिक चर्चची तरी काय चूक आहे ? भ्रामक धर्मनिरपेक्षतेचा (Pseudo - Secularism) फायदा चर्चनेच का घेऊ नये ? म्हणूनच राष्ट्रभक्तांनी भारताच्या संविधानात एक कलम घातले पाहिजे की राष्ट्रहित सर्वोच्च असून राष्ट्रहितापुढे भारतातले सर्व धर्म आणि पंथ गौण आहेत. भारतातल्या प्रत्येक धर्माने आणि प्रत्येक पंथाने राष्ट्रवादाचे सार्वभौमत्व बिनशर्त स्वीकारले पाहिजे. त्याचप्रमाणे भारताच्या आर्थिक, सामाजिक आणि राजकीय समस्यांमध्ये कुठल्याही धर्माला आणि पंथाला लुडबुड करण्यास पूर्णपणे बंदी घातली पाहिजे. आर्चबिशप, इमाम, लामा, संत आणि स्वामी यांना भारतात त्यांची नेमकी जागा कोणती आहे हे दाखविणे ही आजच्या काळाची गरज आहे. त्याशिवाय राष्ट्राला त्याचे गमावलेले वैभवशाली स्थान पुन्हा प्राप्त होण्याची शक्यताच नाही. राष्ट्रे तीच चूक पुन्हा पुन्हा करतात म्हणूनच इतिहासाची पुनरावृत्ती होते. भूतकाळातील लाजीरवाण्या आणि शरमिंधा चुकांची पुनरावृत्ती होऊ नये म्हणून आजच्या राष्ट्रभक्तांनी टी. बी. कुन्हांनी सांगितलेल्या उपायांची अंमलबजावणी ताबडतोब केली पाहिजे.

मूठभर स्वार्थी लोकांचा विजय ही जशी खरी लोकशाही नव्हे तशी तथाकथित धार्मिक अल्पसंख्यांकांचे फाजील लाड म्हणजे खरी धर्मनिरपेक्षता नव्हे. नक्कलाला अस्सल म्हणणे म्हणजे गटाराला गंगा म्हणण्यासारखे आहे. खरी लोकशाही आणि खरी धर्मनिरपेक्षता सदैव खऱ्या राष्ट्रवादावर जगत असतात म्हणूनच भारतातील संविधानाने नागरिकांना ठणकावून बजावले पाहिजे की, धर्मनिष्ठेपेक्षा आणि पंथनिष्ठेपेक्षा भारतनिष्ठा सर्वोच्च आहे. खऱ्या राष्ट्रप्रेमाचे अचूक ज्ञान होण्यासाठी भारतीयांनी लोकमान्य टिळक, लाला लजपतराय, योगी अरविंद घोष, क्रांतीवीर वासुदेव बळवंत फडके, स्वामी विवेकानंद आणि महात्मा गांधी यांचे विचार आत्मसात केले पाहिजेत.

प्रत्येक गोष्टीला शेवट आहे आणि जातीयवाद अपवाद नाही. सुदैवाने भारतातील हिंदू धर्मातील आणि मुस्लिम व ख्रिस्ती पंथातील बहुसंख्य लोक संपूर्णपणे राष्ट्रप्रेमी आणि राष्ट्रवादी आहेत. पण आजपर्यंत भारताच्या संधीसाधू, स्वार्थी आणि आपमतलबी राजकर्त्यांनी त्यांना मुद्दाम दारिद्र्यातच ठेवले आहे. आज जनतेची शक्ती आणि वेळ फक्त 'भाजीभाकरी' मिळविण्यातच खर्च होत आहे. जनतेच्या दारिद्र्याचा फायदा प्रत्येक धर्मातील आणि पंथातील संधीसाधू स्वार्थाने आणि धूर्ततेने घेत आहेत म्हणूनच भारतातून दारिद्र्याचे संपूर्ण निर्मूलन झाल्याशिवाय अराष्ट्रीय आणि राष्ट्रद्रोही शक्तींचे निर्मूलन कधीही होणार नाही. तोपर्यंत जातीयवादाचा भस्मासूर भारतात धिंगाणा घालत राहणार आहे.